

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 7 mars 2013 (*)

”Beskattning – Mervärdesskatt – Direktiv 77/388/EEG – Undantag från skatteplikt för förvaltning av särskilda investeringsfonder – Räckvidd ”

I mål C-275/11,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Bundesfinanzhof (Tyskland) genom beslut av den 5 maj 2011, som inkom till domstolen den 3 juni 2011, i målet

GfBk Gesellschaft für Börsenkommunikation mbH

mot

Finanzamt Bayreuth,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Tizzano samt domarna A. Borg Barthet, J.-J. Kasel, M. Safjan (referent) och M. Berger,

generaladvokat: P. Cruz Villalón,

justitiesekreterare: handläggaren V. Tourrès,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 28 juni 2012,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- GfBk Gesellschaft für Börsenkommunikation mbH, genom E. Schulz,
- Tysklands regering, genom T. Henze, i egenskap av ombud,
- Greklands regering, genom I. Pouli och K. Boskovits, båda i egenskap av ombud,
- Luxemburgs regering, genom C. Schiltz, i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom C. Soulay och B.-R. Killmann, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 8 november 2012 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 13 B d led 6 i rådets sjätte

direktiv 77/388/EEG av den 17 maj 1977 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning rörande omsättningsskatter – Gemensamt system för mervärdesskatt: enhetlig beräkningsgrund (EGT L 145, s. 1; svensk specialutgåva, område 9, volym 1, s. 28) (nedan kallat sjätte direktivet).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan GfBk Gesellschaft für Börsenkommunikation mbH (nedan kallat GfBk) och Finanzamt Bayreuth som rör sistnämnda myndighets beslut att inte bevilja undantag från mervärdesskatt för den rådgivning som GfBk tillhandahållit ett bolag som förvaltar särskilda investeringsfonder (nedan kallat kapitalförvaltningsbolaget).

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätten

3 Artikel 13 B d i sjätte direktivet har följande lydelse:

”Utan att det påverkar tillämpningen av övriga gemenskapsbestämmelser, skall medlemsstaterna undanta följande verksamheter från skatteplikt och fastställa de villkor som krävs för att säkerställa en riktig och enkel tillämpning och förhindra eventuell skatteflykt, skatteundandragande eller missbruk:

...

d) Följande transaktioner:

...

3. Transaktioner och förhandlingar rörande spar- och transaktionskonton, betalningar, överföringar, fordringar, checkar och andra överlåtbara skuldebrev, med undantag av inkasso och factoring.

...

5. Transaktioner och förhandlingar med undantag av förvaltning och förvar rörande aktier, andelar i bolag eller andra sammanslutningar, obligationer och andra värdepapper ...

6. Förvaltning av särskilda investeringsfonder såsom dessa definieras av medlemsstaterna.”

4 I artikel 1.2 och 1.3 i rådets direktiv 85/611/EEG av den 20 december 1985 om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) (EGT L 375, s. 3; svensk specialutgåva, område 6, volym 2, s. 116) definieras dessa företag enligt följande:

”2. Vid tillämpning av detta direktiv skall, om inte annat följer av artikel 2, med fondföretag avses företag

– som har till enda syfte att företa kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper med kapital från allmänheten och som tillämpar principen om riskspridning,

och

– vars andelar på begäran av innehavarna återköps eller inlöses med medel ur företagets tillgångar. En åtgärd som ett fondföretag vidtar för att säkra att börsvärdet av dess andelar inte i någon väsentlig mån avviker från andelarnas nettovärde skall jämföras med återköp eller inlösen.

3. Sådana företag kan bildas med stöd av lag, antingen på kontraktsrättslig grund (som

värdepappersfonder förvaltade av förvaltningsföretag) eller enligt trustlagstiftning (som 'unit trusts') eller på bolagsrättslig grund (som investeringsbolag).

...

5 Enligt artikel 4.1 i detta direktiv får inget fondföretag "bedriva verksamhet utan auktorisation av behöriga myndigheter i den medlemsstat där företaget hör hemma".

6 Enligt artikel 6 i samma direktiv får ett förvaltningsbolag "inte ägna sig åt annan verksamhet än förvaltning av värdepappersfonder och investeringsbolag".

7 Direktiv 85/611 ändrades genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/107/EG av den 21 januari 2002 (EGT L 41, s. 20) i syfte att införa regler för förvaltningsbolag och förenklade prospekt och genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/108/EG av den 21 januari 2002 (EGT L 41, s. 35), vad gäller fondföretags investeringar.

8 Enligt artikel 5.2 andra stycket i direktiv 85/611, i dess lydelse enligt direktiv 2001/107 omfattar "[f]örvaltningen av värdepappersfonder och investeringsbolag ..., vid tillämpningen av detta direktiv, de funktioner som anges i bilaga II, som inte är uttömmande".

9 I denna bilaga II nämns följande funktioner som "[f]unktioner som ingår i kollektiv portföljförvaltning":

– Förvaltning av investeringar

– Administration:

- a) Juridiska tjänster och redovisningstjänster avseende fondförvaltningen.
- b) Förfrågningar från kunder.
- c) Värdering och prissättning (inklusive kontrolluppgifter avseende skatter).
- d) Övervakning av att tillämpliga bestämmelser följs.
- e) Upprätthållande av förteckning över andelsägare.
- f) Fördelning av intäkter.
- g) Emission och inlösen av andelar.
- h) Affärsavveckling (inklusive utskick av certifikat).
- i) Registerföring.

– Saluföring."

10 Genom artikel 5g.1 i direktiv 85/611, i dess lydelse enligt direktiv 2001/107, infördes en möjlighet för medlemsstaterna att tillåta "förvaltningsbolagen att till tredje part delegera en eller flera av sina funktioner i syfte att effektivisera bolagens verksamhet", förutsatt att villkoren i leden a?i i samma bestämmelse är uppfyllda.

11 Led c i nämnda bestämmelse innehåller följande villkor: "Om delegeringen gäller förmögenhetsförvaltning, får uppdraget endast ges till företag som är auktoriserade eller registrerade som förvaltare av tillgångar och är föremål för tillsyn. Delegeringen måste uppfylla de

fördelningskriterier för investeringar som förvaltningsbolagen regelbundet fastställer.”

Tysk rätt

12 Enligt 4 § punkt 8 h i lagen om omsättningsskatt (Umsatzsteuergesetz) av den 26 november 1979, i dess lydelse de år som målet vid den nationella domstolen avser (1999–2002) (nedan kallad UStG), är ”förvaltning av särskilda investeringsfonder” undantagen från skatteplikt ”i enlighet med lagen om investeringsbolag (Gesetz über Kapitalanlagegesellschaften, nedan kallad KAGG)”.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

13 GfBk är ett företag vars verksamhetsföremål utgörs av spridning av information och placeringsrådgivning samt rådgivning om och saluföring av finansiella instrument och investeringsfonder.

14 Under december 1999 ingick GfBk ett avtal med kapitalförvaltningsbolaget som, i enlighet med KAAG, förvaltade en investeringsfond som är öppen för allmänheten, i form av en särskild investeringsfond. GfBk åtog sig härvid att tillhandahålla rådgivning åt kapitalförvaltningsbolaget ”vid förvaltningen av fondens tillgångar” samt att ”under ständigt beaktande av fondens tillgångar lämna rekommendationer avseende köp eller försäljning av tillgångarna”. GfBk skulle även ”beakta principen om riskspridning, de lagstadgade investeringsbegränsningarna ... samt ... investeringsvillkoren ...”.

15 Det framgår av handlingarna i målet att den ersättning som parterna hade kommit överens om att GfBk skulle erhålla för sin rådgivning utgjordes av en procentsats som beräknades med ledning av det månatliga genomsnittet av värdet på fondens tillgångar.

16 I enlighet med detta avtal tillhandahöll GfBk det aktuella kapitalförvaltningsbolaget mellan åren 1999 och 2002 rådgivning avseende köp och försäljning av värdepapper per telefon, telefax eller e-post. Detta kapitalförvaltningsbolag matade in dessa rekommendationer i sitt system för köp- och säljordrar och omsatte – efter att ha kontrollerat att dessa rekommendationer inte stred mot någon lagstadgad begränsning vad avser investeringar som är tillämplig på särskilda investeringsfonder ? därefter dessa rekommendationer, oftast redan inom några minuter från det att de inkommit. Även om nämnda kapitalförvaltningsbolag inte gjorde något självständigt val vad avser förvaltningen av investeringsfonden, bevarade det på detta sätt beslutsmyndighet och ansvar som sista instans. GfBk fick feedback i fråga om hur rekommendationerna hade utförts samt dagliga uppställningar om sammansättningen av de investeringstillgångar som omfattades av bolagets rådgivning.

17 GfBk begärde inom ramen för ett mervärdesskatteförfarande att dess rådgivning till det aktuella kapitalförvaltningsbolaget skulle undantas från mervärdesskatt som externaliserade förvaltningstjänster för särskilda investeringsfonder. Finanzamt motsatte sig denna begäran med motiveringen att GfBk:s tjänster inte utgjorde ”förvaltning av särskilda investeringsfonder” i den mening som avses i artikel 13 B d led 6 i sjätte direktivet, och således inte kunde anses omfattas av ett sådant undantag.

18 GfBk vände sig till domstol för att få sin sak prövad. I målet om överklagande vid Bundesfinanzhof beslutade denna domstol att vilandeförklara målet och hänskjuta följande tolkningsfråga till domstolen:

Ska vid tolkningen av begreppet ”förvaltning av särskilda investeringsfonder”, i den mening som avses i artikel 13 B d led 6 i [sjätte direktivet], tjänster som tillhandahålls av en utomstående förvaltare av en investeringsfond enbart anses tillräckligt specifika och därmed undantagna från

skatteplikt när

- a) denne utövar en förvaltande och inte enbart en rådgivande verksamhet, eller när
- b) tjänsten till sin natur skiljer sig från andra tjänster på grund av ett karakteristiskt särdrag för undantaget från skatteplikt enligt denna bestämmelse, eller när
- c) dennes verksamhet bygger på en delegering enligt artikel 5g i direktiv 85/611/EEG i dess ändrade lydelse?

Prövning av tolkningsfrågan

19 Den nationella domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i om och under vilka förutsättningar placeringsrådgivning rörande överlåtbara värdepapper från tredje man till ett kapitalförvaltningsbolag omfattas av begreppet "förvaltning av särskilda investeringsfonder", så att tjänsten omfattas av skatteundantaget i artikel 13 B d led 6 i sjätte direktivet.

20 Domstolen vill härvid inledningsvis erinra om att förvaltningstjänster som tillhandahålls av en extern förvaltare i princip omfattas av tillämpningsområdet för artikel 13 B d led 6 i sjätte direktivet, eftersom förvaltning av särskilda investeringsfonder i nämnda led 6 definieras utifrån vilka slags tillhandahållanden av tjänster som är i fråga, och inte på grundval av vem som är tillhandahållare eller mottagare av tjänsten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 maj 2006 i mål C-169/04, Abbey National, REG 2006, s. I-4027, punkterna 66-69).

21 För att förvaltningstjänster som tillhandahålls av en extern förvaltare ska klassificeras som transaktioner som är undantagna från skatteplikt enligt artikel 13 B d led 6 i sjätte direktivet måste de emellertid, vid en helhetsbedömning, anses utgöra en avgränsad enhet och bestå av funktioner som är specifika och väsentliga för förvaltningen av särskilda investeringsfonder (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Abbey National, punkterna 70-72).

22 Vad vidare rör transaktioner som är specifika för särskilda investeringsfonders verksamhet, framgår det av artikel 1.2 i direktiv 85/611 att fondföretagens transaktioner utgörs av kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper med kapital från allmänheten. Det är nämligen med det kapital som andelsägarna tillskjuter vid köp av andelar som fondföretagen, för andelsägarnas räkning och mot ersättning, upprättar och förvaltar portföljer med överlåtbara värdepapper (se, för ett liknande resonemang, dom av den 21 oktober 2004 i mål C-8/03, BBL, REG 2004, s. I-10157, punkt 42, domen i det ovannämnda målet Abbey National, punkt 61, och dom av den 19 juli 2012 i mål C-44/11, Deutsche Bank, punkt 32). Förutom portföljförvaltningsfunktionen omfattas funktionerna avseende administrering av fondföretag, såsom de som anges i bilaga II till direktiv 85/611, i dess lydelse enligt direktiv 2001/107, under rubriken "Administration", av funktioner som är specifika för fondföretag (se domen i det ovannämnda målet Abbey National, punkt 64).

23 För att avgöra huruvida placeringsrådgivning rörande överlåtbara värdepapper från tredje man till ett kapitalförvaltningsbolag omfattas av begreppet "förvaltning av särskilda investeringsfonder", så att tjänsten omfattas av skatteundantaget i artikel 13 B d led 6 i sjätte direktivet, ska det således – såsom generaladvokaten har anmärkt i punkterna 27 och 31 i dennes förslag till avgörande – undersökas huruvida en extern förvaltares placeringsrådgivning har ett så väsentligt samband med ett kapitalförvaltningsbolags verksamhet att denna tjänst ska anses bestå av funktioner som är specifika och essentiella för förvaltningen av särskilda investeringsfonder.

24 Det ska härvid anmärkas att rekommendationer till ett kapitalförvaltningsbolag avseende köp och försäljning av värdepapper har ett väsentligt samband med sistnämnda bolags specifika verksamhet, vilken – såsom anmärkts i punkt 22 ovan – består av kollektiva investeringar i

överlåtbara värdepapper med kapital från allmänheten.

25 Den omständigheten att rådgivning och upplysning inte uppräknas i bilaga II till direktiv 85/611, i dess lydelse enligt direktiv 2001/107, hindrar inte att dessa tjänster kan anses ingå bland de specifika tjänster som ingår i "förvaltning" av en särskild investeringsfond, i den mening som avses i artikel 13 B d led 6 i sjätte direktivet, eftersom det i artikel 5.2 i direktiv 85/611, i dess lydelse enligt direktiv 2001/107, betonas att förteckningen i nämnda bilaga "inte är uttömmande".

26 Den omständigheten att rådgivning och upplysningar från tredje man inte medför några juridiska och ekonomiska förändringar för fonden hindrar inte heller att dessa tjänster kan anses omfattas av begreppet "förvaltning" av en särskild investeringsfond, i den mening som avses i artikel 13 B d led 6 i sjätte direktivet.

27 Det ska anmärkas att domstolen i punkterna 26, 63 och 64 i sin dom i det ovannämnda målet Abbey National har förklarat att inte bara förvaltning av investeringar – som innefattar urval och överlåtelser av tillgångar som omfattas av denna förvaltning – utan även administration och bokföring, såsom beräkning av avkastningen och värdet på andelarna eller aktierna i fonden, värdering av tillgångarna, bokföring, förberedelse av översikt angående inkomstutdelning, sammanställning av uppgifter för periodiska räkenskaper och deklarationer avseende skatt, statistik och mervärdesskatt samt sammanställning av avkastningsprognoser, omfattas av begreppet "förvaltning" av en särskild investeringsfond. Det är således av föga betydelse att det aktuella kapitalförvaltningsbolaget är skyldigt att omsätta GfBk:s köp- och säljrekommendationer efter kontroll av att de inte strider mot investeringsgränserna.

28 Dessutom utesluter ordalydelsen i artikel 13 B d led 6 i sjätte direktivet i princip inte att förvaltningen av de särskilda investeringsfonderna delas upp i från varandra skilda tjänster som därmed kan innefattas i begreppet "förvaltning av särskilda investeringsfonder", i den mening som avses i denna bestämmelse, och därmed omfattas av det undantag från skatteplikt som föreskrivs däri, även om de tillhandahålls av en extern förvaltare (domen i det ovannämnda målet Abbey National, punkt 67), under förutsättning att var och en av dessa tjänster resulterar i att funktioner som är specifika och essentiella för förvaltningen av en särskild investeringsfond uppfylls. Såsom anmärkts i punkt 24 ovan ska så anses vara fallet med tredje mans köp- och säljrekommendationer till ett kapitalförvaltningsbolag.

29 Slutsatsen att rådgivning och upplysning ingår bland de specifika tjänster som ingår i "förvaltning" av en särskild investeringsfond, i den mening som avses i artikel 13 B d led 6 i sjätte direktivet, strider inte mot principen om skatteneutralitet på grund av att rådgivning till fysiska eller juridiska personer som direktinvesterar medel i värdepapper är föremål för mervärdesskatt.

30 Investerare som gör direktinvesteringar i värdepapper är nämligen inte mervärdesskatteskyldiga, och syftet med undantaget från skatteplikt för transaktioner som är knutna till förvaltningen av särskilda investeringsfonder enligt artikel 13 B d led 6 i sjätte direktivet är att underlätta för små investerare att placera medel i värdepapper via fondföretag, genom att ta bort kostnaderna för mervärdesskatt; detta i syfte att säkerställa neutraliteten i det gemensamma systemet för mervärdesskatt när det gäller valet mellan direkta placeringar i värdepapper och investeringar via fondföretag (se domen i det ovannämnda målet Abbey National, punkt 62, och dom av den 28 juni 2007 i mål C-363/05, JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust och The Association of Investment Trust Companies, REG 2007, s. I-5517, punkt 45).

31 Om investeringsrådgivning som tillhandahålls av tredje man var en tjänst som omfattas av mervärdesskatt, skulle detta dessutom leda till favorisering av kapitalförvaltningsbolag som har egna investeringsrådgivare och missgynnande av kapitalförvaltningsbolag som beslutar sig för att anlita tredje man. I enlighet med principen om skatteneutralitet måste aktörerna emellertid kunna

välja den organisationsmodell som ur rent ekonomisk synvinkel passar dem bäst, utan att därvid riskera att deras transaktioner inte omfattas av det undantag från skatteplikt som föreskrivs i artikel 13 B d led 6 i sjätte direktivet (domen i det ovannämnda målet Abbey National, punkt 68).

32 Den omständigheten att den externa förvaltaren inte har agerat utifrån ett delegerat uppdrag i den mening som avses i artikel 5g i direktiv 85/611, i dess lydelse enligt direktiv 2001/107, saknar betydelse för frågan huruvida rådgivning och upplysning från denne externa förvaltare ska anses ingå bland specifika tjänster som ingår i "förvaltning" av en särskild investeringsfond, i den mening som avses i artikel 13 B d led 6 i sjätte direktivet. I målet vid den nationella domstolen är det visserligen så att GfBk tillhandahållit rådgivningen, medan direktiv 85/611 i då gällande lydelse inte tillät förvaltningsbolag att delegera behörighet till tredje man i syfte att effektivisera sin verksamhet. Det framgår emellertid av fast rättspraxis att principen om skatteneutralitet – såvitt avser uppbörd av mervärdesskatt – utgör hinder för en differentiering mellan otillåtna och tillåtna transaktioner (se, bland annat, dom av den 11 juni 1998 i mål C-283/95, Fischer, REG 1998, s. I-3369, punkt 21, och beslut av den 7 juli 2010 i mål C-381/09, Curia, punkterna 18, 21 och 23).

33 Med hänsyn till ovan angivna överväganden finner domstolen att tolkningsfrågan ska besvaras enligt följande. Artikel 13 B d led 6 i sjätte direktivet ska tolkas så, att placeringsrådgivning rörande överlåtbara värdepapper från tredje man till ett kapitalförvaltningsbolag som förvaltar en särskild investeringsfond omfattas av begreppet "förvaltning av särskilda investeringsfonder", så att tjänsten omfattas av skatteundantaget i nämnda bestämmelse, trots att denne tredje man inte har agerat utifrån delegerat uppdrag i den mening som avses i artikel 5g i direktiv 85/611, i dess lydelse enligt direktiv 2001/107.

Rättegångskostnader

34 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Artikel 13 B d led 6 i rådets sjätte direktiv 77/388/EEG av den 17 maj 1977 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning rörande omsättningsskatter – Gemensamt system för mervärdesskatt: enhetlig beräkningsgrund ska tolkas så, att placeringsrådgivning rörande överlåtbara värdepapper från tredje man till ett kapitalförvaltningsbolag som förvaltar en särskild investeringsfond omfattas av begreppet "förvaltning av särskilda investeringsfonder", så att tjänsten omfattas av skatteundantaget i nämnda bestämmelse, trots att denne tredje man inte har agerat utifrån delegerat uppdrag i den mening som avses i artikel 5g i rådets direktiv 85/611/EEG av den 20 december 1985 om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag), i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/107/EG av den 21 januari 2002.

Underskrifter

* Rättegångsspråk: tyska.